

Gemeenteraadsverkiezingen 14 oktober 2018

Stem gezin: actieplan voor de gemeenten

Inleiding

1 Bied gezinnen groeikansen	p. 3
1.1 alle gezinnen kunnen terecht in het Huis van het Kind	p. 3
1.2 brede scholen bieden een sterke leer- en leefomgeving	p. 4
1.3 vrije tijd en kinderopvang op maat van gezinnen	p. 5
1.4 digitalisering: iedereen mee	p. 6
2 Geef gezinnen zekerheid, bescherming en veiligheid	p. 7
2.1 jong en oud: veilig onderweg	p. 7
2.2 gezinnen kunnen rekenen op financiële ondersteuning	p. 8
2.3 duurzaam wonen voor elk gezin	p. 9
3 Versterk de netwerken van gezinnen	p. 10
3.1 een warme gemeente, een warme buurt	p. 10
3.2 mantelzorgers erkennen en ondersteunen	p. 11
3.3 vrijwilligers moet je koesteren	p. 12
4 Creëer een gezonde leefomgeving voor gezinnen	p. 13
4.1 hanteer de kindnorm als leidraad	p. 13
4.2 gemeenten gaan de klimaatuitdagingen aan	p. 15



Inleiding

Elk gezin wil een warm nest zijn waarin kinderen kunnen opgroeien tot stabiele en gelukkige volwassenen en waar ouders zich als koppel en persoonlijk kunnen verder ontplooiën. Om dit te realiseren, moet een gezin kunnen rekenen op de invulling van een aantal basisbehoeften: de gezinsleden moeten kunnen groeien, zekerheid en veiligheid ervaren, verbonden zijn met anderen en kunnen rekenen op een gezonde leefomgeving. Dat geldt voor alle gezinnen, ongeacht hun samenstelling, leeftijd, afkomst of inkomen.

Een gemeente kan heel wat initiatieven nemen om in te spelen op die basisbehoeften van gezinnen. Met dit actieplan geeft de Gezinsbond een stem aan de gezinnen van vandaag. Wij leggen immers elke dag onze oor te luister bij gezinnen. De nieuwe bestuursploegen kunnen na de verkiezingen laten blijken dat ook zij de stem van gezinnen ernstig nemen door resoluut te kiezen voor een gezinsvriendelijk beleid. Dit actieplan zit alvast boordevol inspiratie om dat waar te maken.

Gezinsvriendelijk beleid situeert zich in veel verschillende domeinen, van welzijn tot ruimtelijke ordening en is bijgevolg de verantwoordelijkheid van het ganse schepencollege. De schepen van gezin in het schepencollege moet het gezinsbeleid coördineren en is het aanspreekpunt voor de gezinnen en de Gezinsbond. Het is daarom belangrijk dat die bevoegdheid expliciet aan een schepen wordt toegewezen.

1 Bied gezinnen groeikansen

1.1 Alle gezinnen kunnen terecht in het Huis van het Kind

In het Huis van het Kind kunnen gezinnen met al hun vragen terecht. In de eerste plaats met vragen over opvoedingsondersteuning en preventieve gezondheidszorg, maar evengoed voor informatie over opvang, vrijetijdsbesteding, onderwijs, premies en tegemoetkomingen. Een Huis van het Kind ziet er niet overal hetzelfde uit. Soms gaat het om een samenwerking tussen meerdere gemeenten, soms is er enkel een 'digitaal loket'. Dat is ook logisch, ze bouwen verder op de lokale situatie en op de aanwezige partners. En toch moet elk gezin terechtkunnen in een Huis van het Kind, ongeacht zijn socio-economische achtergrond of de leeftijd van de kinderen. De som van het aanbod van alle partners moet alle noden van gezinnen in een bepaalde gemeente of regio dekken. De aanwezigheid van meerdere partners met hun eigen aanpak maakt dat een gezin kan kiezen. Zo vinden gezinnen zelf een antwoord dat het best bij hun vraag past. Dit maakt het gezin sterker, maar ook zijn netwerk. De lokale overheid moet een voortrekkersrol vervullen in de realisatie hiervan.

Uit onderzoek

- *begin 2018 zijn er 146 Huizen van het Kind in Vlaanderen (erkend of erkend en gesubsidieerd)*
- *in ongeveer 4/5^{de} van de Huizen van het Kind is de Gezinsbond betrokken*
- *1/4^{de} van de Huizen van het Kind richten zich niet echt tot ouders van tieners, vrijwel alle huizen hebben wel een aanbod voor ouders van kinderen tot 12 jaar (HIG, 2016)*
- *25% tot bijna 46% van de ouders van een 2,5 jarige ervaart soms te weinig steun en problemen met communicatie binnen het gezin. Bijna 1/3^{de} van de koppels is het niet altijd eens over de opvoeding van de kinderen. Bij iets minder dan 1/5^{de} zorgt het opvoeden voor spanningen in de relatie. Ongeveer 1 op de 5 ouders met kinderen van 2,5 jaar krijgt geen hulp van vrienden en familie om voor zijn kind te zorgen en 1/3^{de} meent dat de gemeenschap geen sociale ondersteuning biedt. (Longitudinaal JOnG!-onderzoek, Steunpunt Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, 2016)*

Actiepunten voor de gemeenten:

- ✓ maak van een Huis van het Kind een 'loket' waar gezinnen informatie vinden over het gezinsondersteunend aanbod van de gemeente in de meest ruime zin (gezondheid, handicap, opvoeding, onderwijs, vrije tijd, premies...)
- ✓ voorzie in de Huizen van het Kind ook ruimte voor ondersteuning van partnerrelaties of bemiddeling bij scheiding (vormingsaanbod en informatie over bemiddeling)

1.2 Brede scholen bieden een sterke leer- en leefomgeving

Een brede school is een samenwerkingsverband tussen verschillende sectoren zoals sport, cultuur, jeugdwerk, buurtwerk en één of meerdere scholen, met het oog op maximale ontwikkelingskansen voor kinderen. Hoe die samenwerking er precies uit ziet, hangt af van de lokale context. Zo'n samenwerking is een win-winsituatie. Scholen bereiken vrijwel alle kinderen en zijn daarom een prima ingangspoort tot de sectoren cultuur, sport en welzijnsinitiatieven. Die sectoren kunnen op hun beurt samen met de buurt en het verenigingswerk de scholen ondersteunen in het creëren van een sterke leer- en leefomgeving. Zo staan scholen niet alleen in het werken aan gelijke onderwijskansen. Maar dergelijke samenwerkingen zijn niet altijd eenvoudig. De verschillende sectoren hebben immers hun eigen regelgeving, doelstellingen en middelen. Gemeenten kunnen die samenwerking vergemakkelijken.

Uit onderzoek

- *62% van de schoolgebouwen wordt na de schooluren gebruikt voor andere activiteiten, door de school zelf of door andere organisaties/verenigingen. Dat komt gemiddeld neer op iets minder dan 18 uur per week. (Schoolgebouwenmonitor, 2013)*

Actiepunten voor de gemeenten:

- ✓ faciliteer de samenwerking tussen onderwijs en welzijn, sport, cultuur, sociaal-cultureel werk, jeugdwerk...
Vaak gaat het om het zoeken naar en aanbieden van oplossingen voor praktische en organisatorische vragen over huurtarieven, waarborg, onderhoud, sleutels. De gemeente kan daarbij beroep doen op instrumenten zoals www.slimgedeeld.be.

1.3 Vrije tijd en kinderopvang op maat van gezinnen

Toegankelijke kinderopvang en vrijetijdsactiviteiten in de buurt zijn erg belangrijk voor jonge gezinnen. In vele gevallen zijn ze zelfs een noodzakelijke voorwaarde om werk en gezin te kunnen combineren. Lokale besturen kunnen op verschillende manieren bijdragen aan de goede werking van het opvang- en vrijetijdsaanbod in hun gemeente. Sommige organiseren het zelf, andere houden het bij een faciliterende of regisserende rol. Welke rol de gemeente ook opneemt, voor vele gezinnen is zij het eerste aanspreekpunt voor opvang en vrije tijd. De gemeente moet hierover een duidelijke visie hebben én inspanningen doen om de verwachtingen van ouders in te lossen.

Uit onderzoek

- 19% van de kinderen tussen 0-3 jaar uit een kansarm gezin maakt gebruik van opvang tegen 65% gemiddeld (het gebruik van opvang voor kinderen jonger dan 3 jaar in het Vlaamse Gewest, onderzoek i.o.v. Kind & Gezin, 2014)
- 94% van de ouders moet in de vakantieperiodes op zoek naar geschikte opvang voor de kinderen. Bij 7 op de 10 leidt dat tot heel wat stress (onderzoek vakantieopvang, Gezinsbond, 2017)

Actiepunten voor de gemeenten:

- ✓ breng de noden van gezinnen wat betreft babyopvang en opvang en vrijetijdsbesteding van schoolkinderen in kaart
- ✓ centraliseer informatie over het volledige aanbod op het gemeentelijke grondgebied, zowel digitaal als op papier
- ✓ organiseer en ondersteun het Lokaal Overleg Kinderopvang
- ✓ faciliteer overleg en afstemming voor het volledige aanbod van opvang en vrije tijd van schoolkinderen in de gemeente op vlak van kortingen, sociaal tarief, toegankelijkheid voor kinderen met een beperking, aanbod voor kleuters, start- en openingsuur, voorrangsregels, periodes van opvang, aanbod voor verschillende leeftijdsgroepen, flexibiliteit inzake inschrijving...
- ✓ zorg voor toegankelijke opvang en vrijetijdsactiviteiten voor alle gezinnen, bijvoorbeeld via de Vrijetijdspas

1.4 Digitalisering, iedereen mee

Digitalisering is een onafwendbare en positieve evolutie. Ook binnen een gemeente kan een goed uitgebouwde digitale dienstverlening een meerwaarde zijn voor de inwoners. We denken dan bijvoorbeeld aan het bezorgen van officiële documenten (aanvragen subsidies, doorgeven adreswijzigingen...). Een gemeente moet er ook voor zorgen dat alle dienstverlening toegankelijk is en blijft voor elke inwoner. Ze moet dus ook blijven voorzien in niet-digitale alternatieven én haar inwoners actief ondersteunen om de digitale kloof te overbruggen.

Uit onderzoek

- *De digitale kloof is verschoven van wie wel of niet toegang heeft tot het internet naar wie er wel of niet mee kan werken. Eén op de drie kan bijvoorbeeld niet met een tekstverwerker werken en 1 op 5 kan geen mails verzenden en ontvangen.*
- *Digitale ongeletterdheid manifesteert zich niet alleen bij klassiek kwetsbare groepen zoals mensen in armoede, laaggeschoolden of ouderen. (bevraging over digitalisering: deel 2, Gezinsbond, 2017)*

Actiepunten voor de gemeenten:

- ✓ zorg voor voldoende openbare computerruimtes waar inwoners, onder begeleiding, hun digitale vaardigheden kunnen bijwerken
- ✓ ondersteun de campagne “Bib voor iedereen”. Bibliotheken zijn een belangrijke partner bij het inrichten van openbare computerruimtes.
www.bibvoorieen.be
- ✓ organiseer infomomenten rond E-government
- ✓ let erop dat de gemeentelijke diensten ook toegankelijk zijn voor werkende gezinnen
- ✓ voorzie in voldoende inclusieve communicatiemiddelen (op papier, telefonisch, aan een loket) zodat ook mensen die minder digitaal vaardig zijn alle nodige info krijgen en een beroep kunnen doen op alle diensten

2 Geef gezinnen zekerheid, bescherming en veiligheid

2.1 Jong en oud veilig onderweg

Mobiliteit is niet in elke levensfase en in elk gezin even evident. De gemeente moet initiatieven nemen om jong en oud de kans te geven om mobiel te zijn en te blijven. Dat kan alleen als je je veilig kan verplaatsen, ook te voet en met de fiets. Kinderen en jongeren zijn extra kwetsbaar in het verkeer. Structurele ingrepen die het voor kinderen veilig maken, komen uiteindelijk iedereen ten goede.

Uit onderzoek

- *het aantal verkeersdoden in Vlaanderen daalt al enkele jaren. Toch vielen er in 2016 318 doden na een verkeersongeval (Vrind 2017).*
- *gezinnen vinden goed onderhouden en vrij liggende fietspaden, een grotere zichtbaarheid van kwetsbare verkeersdeelnemers, naleving en controle van de verkeersregels en een verlaging van het globale snelheidsniveau nodig voor meer verkeersveiligheid (bevraging Gezinsbond, 2016)*

Actiepunten voor de gemeenten:

- ✓ maak kruispunten en oversteekplaatsen veilig (manoeuvrerruimte of voor-sorteervakken voor fietsers, lichten op ooghoogte, conflictvrije kruispunten, maximaal afgescheiden fietspaden...)
- ✓ zorg voor een weginrichting die kinderen gemakkelijk kunnen "lezen" (hanteer de kindnorm in het verkeer)
- ✓ creëer verkeersluwe woonwijken met aangepaste verkeersinfrastructuur; zorg dat kinderen (8-12 jaar) zich vrij in hun wijk kunnen bewegen
- ✓ zorg voor een verkeersluwe schoolomgeving bij begin en einde schooldag
- ✓ zorg voor veilige routes (kindlinten) tussen woonkernen, scholen en vrijetijds-initiatieven (sportclubs, jeugdbeweging...), via de aanleg van trage wegen
- ✓ zorg voor voldoende fietsstallingen op het openbaar terrein, indien mogelijk bewaakt en overdekt
- ✓ stimuleer initiatieven die de veiligheid van fietsers en voetgangers verhogen (bv. fietslessen voor kinderen en sensibilisering rond zichtbaarheid in het verkeer)
- ✓ informeer en sensibiliseer over alternatieven voor verplaatsingen met de auto
- ✓ maak van de handhaving van de verkeersregels een absolute prioriteit
- ✓ bouw het openbaar vervoer goed uit in de Vlaamse vervoersregio's, ook met nachtbussen
- ✓ pak vervoersarmoede aan zodat ook inwoners die niet de nodige financiële middelen hebben, zich kunnen verplaatsen
- ✓ neem initiatieven voor mensen die zich moeilijk zelfstandig kunnen verplaatsen, zoals ouderen of personen met een handicap
- ✓ geef gezinnen, kinderen, jongeren en ouderen inspraak bij het verkeersbeleid (bv. via buurtoverleg of buurtcoaches)

2.2 Gezinnen kunnen rekenen op financiële ondersteuning

Financiële zekerheid is voor gezinnen uitermate belangrijk. Ze moeten hun rekeningen kunnen betalen en kunnen voorzien in basisbehoeften (wonen, energie, vrije tijd, gezonde voeding...). In te veel gezinnen is dat niet vanzelfsprekend. Ze leven in armoede, hebben een bescheiden inkomen of kampen met hoge schulden. Kinderen die in armoede opgroeien, krijgen veel minder kansen. De gemeente speelt niet alleen een belangrijke rol in het armoedebeleid, maar ook in de financiële ondersteuning van modale gezinnen.

Uit onderzoek

- 12% van de Vlaamse kinderen leeft in een gezin met een inkomen onder de armoederisicodrempel (Vrind, 2017)
- de gemiddelde Belg heeft 15,5% kans om in armoede te belanden; alleenstaande ouders 41,4% en koppels met 3 of meer kinderen 19,2% (EU-Silc, 2015)

Actiepunten voor de gemeenten:

- ✓ informeer gezinnen actief over alle gemeentelijke of andere premies (digitaal en op papier)
- ✓ zorg voor een toegankelijk infopunt dat gezinnen helpt met informatie over overheidssteun op Vlaams en federaal vlak (bv. kinderbijlagen en gezinsfiscaliteit), het uitoefenen van niet-automatische toegekende sociale rechten en financiële zaken zoals budgetbeheer
- ✓ zorg dat alle gemeentelijke premies en ondersteuning vermeld staan op www.rechtenverkenner.be en www.premiezoeker.be
- ✓ geef een gemeentelijke premie voor energiebesparende investeringen (dak-, muur- en vloerisolatie, hoogrendementsbeglazing, energiezuinige verwarmingsketel, zonneboiler, zonnepanelen...). Zeker nu alle federale en gewestelijk fiscale stimuli in de personenbelastingen zijn weggevallen: <http://www.vvsg.be/Omgeving/Documents/XB%20premiezoekerpdf.pdf>
- ✓ handel een domicilieverandering van gezinnen met kinderen tussen verschillende deelstaten snel af, zodat de continuïteit van de uitbetaling van de regionale kinderbijslag verzekerd blijft en vroegtijdige stopzetting of dubbele betaling met latere terugbetalingen tot gevolg wordt voorkomen
- ✓ zorg voor preventieve budgetbegeleiding voor gezinnen, d.w.z. begeleiding vooraleer ze kampen met financiële problemen of overmatige schuldenlast

2.3 Duurzaam wonen voor elk gezin

Wonen is een basisrecht, maar wonen is meer dan een dak boven je hoofd. Een stabiele en duurzame woonomgeving blijkt voor gezinnen, zeker voor kinderen, een kritische succesfactor op het vlak van onderwijs en tewerkstelling. Alleenstaanden, nieuw samengestelde gezinnen, ouderen en zorgbehoevenden hebben nood aan een woning die aangepast is aan hun levenssituatie. Ons huidige woningbestand legt tegelijkertijd een grote druk op onze leefomgeving en het milieu. Duurzaam wonen moet ook energiezuinig zijn, zonder overmatig beslag te leggen op de vrije ruimte. De visie van de gemeente speelt hier een grote rol in.

Uit onderzoek

- 31% van de huishoudens in Vlaanderen bestaat uit alleenstaanden (Vrind, 2016)
- In het Vlaams Gewest woont meer dan de helft van de mannen en vrouwen 5 jaar na een echtscheiding opnieuw samen met een partner, al dan niet met kinderen (SVR-verkenning 2016/04). Nieuw samengestelde gezinnen vragen woningen die op hun situatie afgestemd zijn.
- Bij 38,2% van de 65-plussers is de woning te groot, van slechte kwaliteit of onaangepast aan hun fysieke toestand of zorgvraag. Dikwijls liggen deze woningen in buurten zonder de noodzakelijke voorzieningen (apotheeker, bakker, bankautomaat, huisarts...), terwijl de bewoners zelf minder mobiel worden. (GWO, 2013)
- De open ruimte in Vlaanderen raakt volgebouwd. We moeten de bebouwbare oppervlakte beperken. Daarom is er nood aan verdichting van de dorpskernen, die tegelijkertijd wel leefbaar moeten blijven. (Witboek Beleidsplan Ruimte Vlaanderen)
- De uitstoot van broeikasgassen van woningen in België zal tegen 2050 met minstens 80% tot 95% worden beperkt ten opzichte van hun niveau in 1990 (Federale doelstelling klimaatbeleid). Volgens de werkgroep 'verplichtingen' van het Renovatiepact voldeed in 2016 slechts 1% van de woningen aan de Bijna Energie Neutraal-norm (BEN).

Actiepunten voor de gemeenten:

- ✓ werk een visie uit over nieuwe woonvormen, zoals cohousing en kangoeroe-wonen, om flexibel te kunnen inspringen op mogelijkheden en vragen www.vlaanderen.be/nl/bouwen-wonen-en-energie/wonen/gemeenschappelijk-wonen-en-woningdelen en www.samenhuizen.be/draaiboek
- ✓ zorg voor een woonbeleid dat aandacht besteedt aan alle levensfasen. Streef een goede mix na van gezinswoningen, wooneenheden voor koppels en alleenstaanden, woningen voor ouderen en personen met een beperking.
- ✓ zorg voor voldoende sociale woningen voor alle gezinsvormen
- ✓ stop met verkavelingen in het buitengebied. Kies resoluut voor inbreiding en gebruik creatieve oplossingen om de woondensiteit in het centrum te verhogen.
- ✓ creëer groenvoorzieningen, parkjes, speelpleinen. Wonen stopt niet bij de voordeur, ook de omgeving is belangrijk om je goed te voelen in je buurt.
- ✓ stel een renovatieplan op met trajectbegeleiding per wijk om bewoners te ondersteunen (bv. via een burenpremie) met daarbij zeker aandacht voor de zwakste doelgroepen (ouderen, mensen met een laag inkomen, zorgende gezinnen)

3 Versterk de netwerken van gezinnen

3.1 Een warme gemeente, een warme buurt

Gezinnen leven niet op een eiland. Ze hebben nood aan verbondenheid en sociale contacten. Niet alleen met vrienden, familie of collega's, maar ook binnen de gemeente en de buurt waar ze wonen. Een hecht sociaal weefsel en een bloeiend verenigingsleven in de gemeente en de buurt zijn goed voor het welbevinden van alle inwoners. In een warme samenleving zijn er geen financiële drempels om aan het sociaal leven te participeren.

Uit onderzoek

- *Jongeren (18-25 jaar) voelen zich het meest eenzaam in onze samenleving. Slechts 1 op de 5 jongeren geeft aan dat hij zich nooit eenzaam voelt. Een even groot aantal voelt zich dikwijls eenzaam, maar de overgrote meerderheid van de jongeren ervaart soms eenzaamheid. (Onderzoek VRT Nieuws, 2016)*
- *Ongeveer 10% van de Vlamingen heeft minder dan één keer per maand contact met burens, vrienden of familie. In de steden loopt dat op tot 15%. (Vrind 2017)*
- *"Sociale contacten zijn even belangrijk als eten en drinken" (psychiater-psychotherapeut Dirk De Wachter op een Amerikaans onderzoek over eenzaamheid, (2017)*

Actiepunten voor de gemeenten:

- ✓ ondersteun verenigingen en buurtcomités met subsidies of materiaal (bv. via lagere tarieven voor huur van een zaal of via materiaal van de gemeente) zonder veel administratieve rompslomp
- ✓ organiseer of faciliteer laagdrempelige sociale activiteiten voor inwoners in alle levensfasen
- ✓ zorg ervoor dat elk gezin kan deelnemen aan vrijetijds- en cultuuractiviteiten, bv. via een Uitpas

3.2 Mantelzorgers erkennen en ondersteunen

De overheid ziet zorg en ondersteuning bieden als een gedeelde verantwoordelijkheid van de persoon met een zorgnood, zijn gezin, het ruimere sociale netwerk en professionele zorgverstrekkers. Maar bij gebrek aan plaatsen of diensten binnen de professionele zorg, wordt de druk op gezins- en familieleden om zelf te voorzien in de nodige zorg onaanvaardbaar hoog. Mantelzorg moet altijd een vrije keuze zijn. Daarom moeten er in de nabijheid voldoende maatregelen en diensten ter ondersteuning zijn.

Uit onderzoek

- 99% vindt dat de zorg voor een gezinslid met een handicap een grote impact heeft op het gezinsleven, 73% heeft het gevoel er alleen voor te staan.
 - meer dan 90% vindt dat de overheid meer financiële en praktische ondersteuning moet bieden
 - zorgende gezinnen klagen dat ze hun rechten zelf moeten opeisen en dat weinig voordelen automatisch worden toegekend
 - vakantie en vrije tijd kunnen een bron van stress zijn: gebrek aan aangepaste vakantiemogelijkheden en activiteiten, te weinig toegankelijkheid van opvang- en vrijetijdsinitiatieven... Ook gespecialiseerde aanbod schiet vaak tekort: te weinig plaatsen of te strenge voorwaarden.
- (e-dossier zorgende gezinnen: deel 1, Gezinsbond, 2015)
- uit profielvergelijking tussen geregistreerde Vlaamse mantelzorgers en Vlamingen blijkt dat dat geregistreerde 25- tot 64-jarige mantelzorgers gekenmerkt worden door een minder gunstig socio-economisch profiel. Dit roept vragen op over de financiële kwetsbaarheid van deze groep mantelzorgers.
 - slechts 15% vermeldt een niet-familieelid als bijkomende mantelzorger. Een ondersteunend netwerk maakt een belangrijk verschil.
- (bevraging Duurzame Mantelzorg in Vlaanderen, Vlaamse overheid, 2015)

Actiepunten voor de gemeenten:

- ✓ ondersteun, stimuleer of ontwikkel laagdrempelige en bereikbare initiatieven in de buurt of de wijk. Bv. het behoud of de uitbouw van gezinszorg, poetshulp, een lokaal dienstencentrum, boodschappendienst, mindermobielen centrale, oppas- en opvang, respijtzorg, vakantie- en vrijetijdsinitiatieven...
- ✓ richt een zorgregister of -kadaster op waarin zorgende gezinnen én alle mantelzorgers (ook kinderen) binnen dit gezin duidelijk worden geregistreerd
- ✓ maak van het Sociaal Huis een duidelijk herkenbare plaats waar elke inwoner terecht kan voor laagdrempelige informatie over zorg en ondersteuning, met om het even welke vraag over welzijn of sociale administratie. Dit is ook de plek waar een zorgend gezin zich kan laten registreren.
- ✓ geef een gemeentelijke premie aan mantelzorgers
- ✓ geef gemeentelijke subsidies voor het aanpassen of verbouwen van een gezinswoning in het kader van zorg

3.3 Vrijwilligers moet je koesteren

Vrijwilligers spelen een belangrijke rol in allerlei organisaties: verenigingen zoals de Gezinsbond, maar ook in oudercomités, sportclubs, jeugdwerk, nieuwe sociale bewegingen... Overall zijn ze van onschatbare waarde. Ook de overheid doet steeds vaker een beroep op vrijwilligers, deels omdat ze gelooft dat het vrijwilligersperspectief een meerwaarde biedt, maar deels ook vanuit een besparingslogica. Vrijwilligers dreigen zo overbevroegd te worden. Tegelijkertijd zien we dat de lokale overheid soms het initiatief overneemt van het verenigingsleven en zo met hen in concurrentie treedt.

Uit onderzoek

- naar schatting zijn meer dan 1.800.000 personen actief in het vrijwilligerswerk in de brede zin van het woord, in organisaties en/of direct ten bate van derden (onderzoek Koning Boudewijnstichting, 2015)
- in Vlaanderen zijn er per 1.000 jongeren van 0-24 jaar gemiddeld 3,73 jeugdwerkinitiatieven, waaronder naast de vele bovenlokale, provinciale of regionale initiatieven minstens 6.000 lokale jeugdwerkinitiatieven. Het aantal gevormde jeugdwerk-vrijwilligers stijgt, in 2015 reikte de afdeling Jeugd 7.068 attesten voor gevolgde kadervorming uit. Ten opzichte van 2014 betekent dat een stijging van iets meer dan 10%.
- de Gezinsbond kon in 2017 rekenen op zo'n 13.000 gemotiveerde vrijwilligers in 935 lokale afdelingen.

Actiepunten voor de gemeenten:

- ✓ betrek vrijwilligers in lokale adviesraden en zorg voor een vrijwilligersvriendelijke vergadercultuur
- ✓ maak werk van een vrijwilligersbeleid: erken vrijwilligers en het verenigingsleven in de communicatie van de gemeente, organiseer een dankfeest voor vrijwilligers, organiseer of ondersteun activiteiten tijdens de Week van de Vrijwilliger...
- ✓ ondersteun de lokale jeugdwerkingen. Geef gemeentelijke premies voor kadervorming en biedt materiële en logistieke ondersteuning om de werking te optimaliseren (activiteiten, speelterreinen en gebouwen, kampeermateriaal...)

4 Creëer een gezonde leefomgeving voor gezinnen

4.1 Hanteer de kindnorm als leidraad

De Gezinsbond ijvert voor een kindnorm binnen diverse beleidsdomeinen om het leven van kinderen veiliger en gezonder te maken. We moeten meer rekening houden met hun fysieke en psychische ontwikkeling en hun eigenheid. Er is een duidelijke relatie tussen hedendaagse ziektes (bv. astma, obesitas en kanker) en milieuvervuiling. De lange termijn en cumulatieve effecten van milieuvervuiling zijn nog onvoldoende gekend en we moeten daarom het voorzorgsprincipe toepassen. Kinderen en jongeren hebben behoefte aan een gezonde leefomgeving, met gezonde lucht en genoeg groen en speelruimte.

Uit onderzoek

- *Fijnstofmetingen met aardbeienplantjes tonen hoge concentraties luchtvervuiling. Ook steenwegen of invalswegen met dichte bebouwing tonen gelijkaardige niveaus van vervuiling. Je hoeft dus niet in een stadskern te wonen om blootgesteld te worden aan vuile lucht. (AIRbezenproject UA in provincie Oost-Vlaanderen, resultaten 2017)*
- *België voldoet niet aan de advieswaarden voor fijnstof en ozon van de Wereldgezondheidsorganisatie. (VMM, jaarrapport 2016)*
- *België telt 10.050 vroegtijdige overlijdens te wijten aan fijnstofconcentraties. (Europees Milieuagentschap)*
- *De gezondheidskosten van de luchtvervuiling bedragen in België meer dan 8 miljard euro per jaar. (Europese Commissie, 2017)*
- *Een baby wordt geboren met gemiddeld meer dan 300 chemische stoffen in het navelstrengbloed. (Focus op hormoonverstoorders, Gezinsbond, 2017)*

Actiepunten voor de gemeenten:

- ✓ verbeter de duurzaamheid van de gemeente door een betere stadsplanning, duurzamer openbaar vervoer, mobiliteit, gebouwen (energie) en meer biodiversiteit
- ✓ zet in op nabije, veilig toegankelijke, kindvriendelijke groene en blauwe openbare ruimte
- ✓ bescherm gevoelige gebieden met lage-emissiezones ((kleuter)scholen, kinderdagverblijven, speeltuinen...) conform de richtlijnen van de Wereldgezondheidsorganisatie
- ✓ pas richtlijnen toe voor het behoud van veilige afstanden tussen drukke wegen en nieuw geplande voorzieningen voor kinderen
- ✓ maak actieplannen om scholen beter bereikbaar te maken met alternatieve vervoersmiddelen (fiets, te voet, openbaar vervoer)
- ✓ pas de verkeersinfrastructuur in de schoolomgeving aan. Verkeersborden alleen volstaan niet. Communiceer op een gerichte en goed zichtbare manier over de zone 30 rond scholen.
- ✓ voer een permanente snelheidsverlaging in tot 90 km op de snelwegen die doorheen dichtbebouwde gebieden lopen (de zogenaamde smogzones)
- ✓ creëer een pesticidenvrije gemeente. Sensibiliseer en informeer alle sectoren en inwoners.
- ✓ ondersteun burgers en scholen/kinderdagverblijven/zorgvoorzieningen bij het vergroenen van hun straat of buurt
- ✓ stimuleer initiatieven van stadslandbouw, bv. volkstuintjes
- ✓ zorg voor voldoende avontuurlijke buitenspeelruimte en andere geschikte plekken (binnen en buiten) voor kinderen en jongeren
- ✓ evalueer het aankoopbeleid van de gemeente, de stedelijke contracten en bouwprojecten op producten en materialen die hormoonverstorende- en CMR (kankerverwekkende, mutagene, giftige)-stoffen bevatten. Maak een planning op om deze stoffen in gebruik en blootstelling te beperken met uitfasering als einddoel.
- ✓ schenk aandacht aan gezonde voeding in kinderdagverblijven en scholen
- ✓ wees extra bedachtzaam met producten die de binnenluchtkwaliteit beïnvloeden in kinderdagverblijven en scholen

4.2 Gemeenten gaan de klimaatuitdagingen aan

De transitie naar een klimaatneutrale samenleving moet er voor zorgen dat onze kinderen van vandaag ook in de toekomst een aangename leefomgeving hebben. Het Renovatiepact van het Vlaamse energiebeleid mikt op Bijna Energie Neutrale (BEN) woningen tegen 2050. Dat kan alleen lukken als iedereen overtuigd is van de noodzaak. De renovatiegolf zal de kwaliteit van de woningen sterk verbeteren. Daarnaast heeft minder energieverbruik op termijn een positieve impact op het gezinsbudget. Voor huurwoningen uit het goedkoopste segment is een grote stijging van de huurprijs te verwachten na een verplichte renovatie met comfortverhoging. Er is nu al een tekort aan betaalbare woningen voor inkomenszwakke gezinnen. Tijdens de transitie naar een klimaatneutraal woningbestand is er dus nog heel wat werk om wonen betaalbaar te houden.

Uit onderzoek

- om de opwarming van de aarde te stoppen, moet de uitstoot van CO₂ tegen 2030 met 40% dalen, tegen 2050 zelfs met minstens 80%. Dit zal een grote weerslag hebben op mobiliteit, industrie, landbouw, ruimtelijke ordening, wonen...

Actiepunten voor de gemeenten:

- ✓ stimuleer maatregelen voor energiezuinigere en milieuvriendelijke woningen
- ✓ zorg voor schoon openbaar vervoer
- ✓ stimuleer elektrisch rijden; zorg voor voldoende oplaadpunten (auto's en fietsen)
- ✓ promoot deelfietsen en deelauto's
- ✓ bereid je als gemeente nu al voor op de betonstop
- ✓ zorg voor een energieloket waar gezinnen en bedrijven terecht kunnen met al hun vragen
- ✓ wijs burgers op het belang van duurzaamheid bij renovatie en nieuwbouw. Geef als gemeente zelf het goede voorbeeld.
- ✓ stimuleer circulaire aankopen en geef als gemeente zelf het goede voorbeeld
- ✓ stimuleer lokale handel en stadslandbouw